

дбайливо зберігалася самотність та особливості виконання того чи іншого танцю. Оброблячи фольклорні зразки, балетмейстер завжди зберігав його форму, основні рухи, характер і поряд з цим розвивав та збагачував лексично-композиційні особливості. Завдяки плідній праці О. Небесного та його величезного творчого доробку глядач і нині може бачити безліч автентичних рухів, традиційних обрядових та побутових танців.

Важливим аспектом його спадщини є педагогічна та просвітницька діяльність, спрямована на формування поваги до народного танцювального мистецтва й виховання нового покоління виконавців. Учні Небесного продовжують його справу, репрезентуючи подільську школу народного танцю в Україні та за її межами.

Таким чином, творчість Олександра Небесного становить важливий пласт української національної культури. Його доробок не лише збагатив народно-сценічну хореографію новими художніми формами, а й утвердив розуміння народного танцю як живої системи, що поєднує традицію й сучасність. Подальше вивчення спадщини О. Небесного відкриває перспективи для глибшого розуміння процесів формування української народної хореографії.

А. Борисенко

ПСИХОСОМАТИЧНІ ПРОЯВИ ЯК ДЖЕРЕЛО ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ОБРАЗНОСТІ

A. Borysenko

PSYCHOSOMATIC MANIFESTATIONS AS A SOURCE OF CHOREOGRAPHIC IMAGERY

Тіло в сучасній культурі стає не лише носієм руху, а й відображенням психосоматичних процесів. Воно зберігає сліди психоемоційних переживань, які у свою чергу формують особливу пластику.

У класичній культурі прийнято було сприймати тіло як ідеалізовану форму, що відображала прагнення до гармонії і досконалості. Безпосередньо в хореографічному мистецтві воно мало відповідати вимогам академічної школи, де кожен рух оцінювався з точки зору чистоти ліній, симетрії та узгодженості з еталоном, тобто виступало матеріалом для втілення ідеалу. Рух за таких умов є інтроекцією заданих норм і стає обмеженим у вичерпній кількості варіантів його розвитку.

На противагу цьому постає емоційно-експресивний підхід, де тіло є носієм суб'єктивного досвіду, його психосоматичних відображень і унікальних індивідуальних рис, що створює незліченну кількість варіантів вираження сутності проблеми взаємозв'язку тілесного, психічного і соціального досвіду.

Термін «психосоматика» ввів в науковий обіг Йоган Хайнрот — німецький психіатр, з ціллю позначення взаємозв'язку між психічними переживаннями та тілесними реакціями. А його етимологія повертає нас до грецьких слів «psyche» — душа і «soma» — тіло.

У сучасному розумінні психосоматика розглядає тіло як індикатор емоційних процесів. Такі реакції проявляються найчастіше у вигляді м'язової скрутості, зміни постави, обесій, компульсій, зміни патернів дихання чи рухових патернів.

Дослідження тілесних проявів для хореографічного мистецтва має особливе значення, адже тіло танцівника стає не просто механічним інструментом руху, а й носієм і ретранслятором психоемоційної пам'яті. Завдяки усвідомленим

взаємозв'язкам між певними психологічними станами і їх тілесними вираженнями стає можлива достовірна передача необхідної атмосфери.

На такому рівні роботи із тілесними вираженнями дуже важливий досвід візуального сприйняття. Спостережливий хореограф може трансформувати психосоматичний симптом на художню метафору, використовуючи психосоматичні прояви у створенні пластичного малюнка образу, що стає основою для художнього образу.

Дослідження у сферах нейропсихології та тілесно-орієнтованої терапії доводять, що люди на несвідомому рівні здатні зчитувати психосоматичні сигнали інших тіл — мікроруки, напруження, дихальний ритм, положення корпусу. Саме завдяки цій природній тілесній емпатії хореографічне мистецтво може глибоко резонувати з глядачем, адже тілесна дія виконавця стає зрозумілою без слів — на рівні інтуїтивного співпереживання.

Вичерпним прикладом є хореографічний перформанс «Still/Here» (1994) Білла Т. Джонса. Постановка побудована на основі документальних інтерв'ю з людьми, що пережили летальні захворювання. Джонс перетворює природні жести, судоми, затримки дихання і втому на пам'ять досвіду, де психосоматика стає мистецьким матеріалом, відлунням реального тілесного стану, прийомом хореографічної широти.

Такі ж прийоми прослідковуються в роботах Крістал Пайт. У балеті «Angels' Atlas» (2020) створена багаторівнева метафора людської психосоматики, де тіло стає не лише виконавцем руху, а медіатором між внутрішнім і зовнішнім простором. Тут тіло є свідком і носієм колективного досвіду, що виявляє емоційні та фізіологічні відгуки на теми часу, страху й крихкості людського існування.

Таким чином, сучасна хореографія збагачується в результаті роботи з реальними тілесними станами, психосоматика в хореографії відкриває можливість образно передавати соціально чутливі теми — біль, ізоляцію, пригніченість, пошук гармонії — не через сюжет чи текст, а через тілесну правду, що промовляє безпосередньо до емоційної пам'яті глядача.

Т. Брагіна, Ю. Брагін

НОВІТНІ ТRENДИ ПРЕЗЕНТАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА ТА МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ ВОЄННОГО ЧАСУ

T. Bragina, Y. Bragin

LATEST TRENDS IN THE PRESENTATION OF UKRAINIAN CHOREOGRAPHIC ART AND ART EDUCATION IN THE CONTEXT OF WARTIME CHALLENGES

Від часу початку війни, розв'язаної росією, культурно-мистецький простір оприявнює нові форми презентації своїх творчих пошуків, здобутків. Реалізація численних проєктів стала можливою завдяки об'єднанню зусиль мистецької еліти, культурному активізму наших співгромадян, підтримці державних культурних інституцій. Відповіддю на збройну агресію постали зусилля митців зі зміцнення відчуття національної єдності, применшення російських культурних впливів з їх неоколоніальним пафосом. Метою розвідки є виявлення сучасних способів презентації українського хореографічного мистецтва, пов'язаних з